

BROJ 3 - VELJAČA 1980.

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA
SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

**GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE
HRVATSKE**

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Dragutin Feletar (glavni i odgovorni urednik), Miroslav Klem,
Branko Šimek, Marijan Špoljar i Željko Tomičić

MUZEJSKI VJESNIK izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Rukopisi se šalju na adresu: Muzej grada Koprivnice, 43300 Koprivnica, Trg dr. Leandera Brozovića 1. Časopis solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske

GRAFIČKA OPREMA

Dragutin Feletar

NAKLADNIK

Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

RO »Podravka — Usluge«, OOUR Koprivnička tiskara, 1980.

BROJ 3 — VELJAČA 1980.

KAZALO

1. Dragutin Feletar: Kakva mreža muzeja i zbirki? 1
2. Stjepan Hajduk: Krešimir Filić — borac za istinsku demokratizaciju muzealne djelatnosti 2
3. Tomislav Đurić: Stanje nekih kulturno-povijesnih spomenika u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 8
4. Marijan Špoljar: Problemi valorizacije 17
5. Vladimir Kalšan: Prilog raspravama o agrarnim odnosima u Međimurju u vrijeme obitelji Žrinskih 18
6. Martin Matašin: Zavičajni muzej Virje 22
7. Mato Dominiković: Petar Levar: Muzejska zbirka u Kalinovcu 25
8. Luka Hrvatić: O važnosti muzejske zbirke u Kalinovcu 29
9. Mihajlo Bradić: Kako smo stvorili zavičajni muzej u Čazmi 31
10. Zorko Marković: Bilješke o rekognosciranju arheoloških terena oko Koprivnice i Đurđevca 1979. godine 35
11. Željko Demo: Arheološka istraživanja u Kunovec Bregu kod Koprivnice 39
12. Zoran Homen: Lasinjski naseobinski elementi i novi nalazi iz Beketinca 42
13. Dubravka Balen-Letunić: Istraživanje tumula u Goričanu kod Čakovca 1979. godine 49
14. Zorko Marković: Posjet dr. Nadora Kalicza i problem arheološke suradnje kod nas 51
15. Ivan Mirnik: Skupni nalaz srebrnika XVIII. i IX. stoljeća iz Čakovca 53
16. Marina Šimek: Arheologija varaždinskog kraja — bibliografija 59
17. Ljubica Ramušćak: Najnovija istraživanja lončarskog obrta na području Međimurja 69
18. Libuše Kašpar: Najnovija ispitivanja licitarskog obrta u Varaždinu i bližoj okolini 73
19. Josip Fluksi: Preslice — podravska etnografska specifičnost 82
20. Libuše Kašpar: XVI. savjetovanje i XII. skupština etnoloških društava Jugoslavije 88
21. Branimir Šimek: Fotografski materijal u muzeju 89
22. Dragutin Feletar: Izdanja Podravskog zbornika 92
23. Dragutin Feletar: Skupština Muzejskog društva 93

a to je baš ona staza koju neumorno utire i njome kroči najveći sin naših naroda — Tito. Muzejske zbirke, zavičajni muzeji i etno parkovi kao bistri izvori istine imaju nezamjenjivu ulogu u odgoju mladih naraštaja.

Ne smijemo gubiti ni trenutka više, prionimo poslu i sačuvajmo za budućnost bar ponešto od onog i onakvog življenja, kakvo je bilo u ovoj zemlji u doba Titova djetinjstva i njegova djelovanja do naših dana.

Mjesna zajednica Kalinovac osnivanjem svog Zavičajnog muzeja i brigom za njegov razvoj izrazit je primjer na koji način to valja činiti, a tajnik te zajednice Mato Dominiković i kustos muzeja Petar Levar svojim nesebičnim i požrtvovanim radom mogu nam biti divnim uzorom, jer oni znaju što je dobro no za razliku od mnogih koji to isto znaju, njih dvojica ne štedeći svoje snage i sposobnosti svim ljudima oko sebe i čitavoj društvenoj zajednici, dobro zaista i čine.

Mihajlo BRADIĆ, Zavičajni muzej Čazma

KAKO SMO STVORILI ZAVIČAJNI MUZEJ U ČAZMI

Kada smo poslije rata iz ruševina podigli Čazmu, koja je za vrijeme N. O. B. teško stradala, počeli smo prikupljati podatke što se sve na ovom terenu za N. O. B. događalo.

Još 1941. g. osnovane su prve ilegalne grupe i počele diverzije. Dne 10. X. 1942. osnovan je Moslavački odred, koji je već 14. X. po prvi puta zauzeo Čazmu.

1943., i to 21. IX., formirana je II Moslavačka brigada, koja je po nalogu Glavnoga štaba nakon 36-satne teške borbe upravo za vrijeme II. zasjedanja AVNOJ-a 29. XI. 1943. godine zauvijek oslobodila Čazmu. Poslije oslobođenja, Čazma je postala centar sjeverne Hrvatske. Tu se nalazi Povjerenstvo CKKPH za sjevernu Hrvatsku, Zagrebačka oblast. Dugo vremena bio je ovdje Štab X. Korpusa zagrebačkog s britanskom vojnom misijom, te razne političke, vojne i narodne škole.

Od toga vremena Čazma je bila puno puta od neprijatelja napadana bombardirana, no najteže je stradala 26. lipnja 1944. kada je upala jedna divizija Cerkeza pod rukovodstvom Nijemaca i 80% je spalila i uništila.

Uvidjeli smo da treba okupiti zainteresirane građane, koji će odano raditi na prikupljanju podataka, dokumenata, fotografija i trofeja.

Tako smo 1956 započeli, a 1957. g. osnovali Društvo prijatelja muzeja. Od još danas živih, bili su to Bradić M., koji je bio prvi predsjednik, a i još danas vodi muzej, nadalje Krajačić Viktorija i Stjepan, Požaić S., Pazdrijan Đ., Cvetnić Vera, Matić Sveto i Živković Franjo, koji i danas, iako neki i ne žive u Čazmi, rade i pomažu naš muzej.

Već tokom 1958 dobili smo tri sobe u koje smo smjestili prvu stalnu izložbu N. O. B. i etnografiju. Kako su se ne samo članovi nego i ostali građani sve više interesirali, to se sve više prikupljalo i poklanjalo raznih knjiga, dokumenata, fotografija i predmeta iz svih

grana, to smo počeli raditi na prikupljanju i ostalih podataka iz povijesti Čazme.

Tako smo doznali da je Čazma, iako danas mali gradić, bila nekoć velik grad i kao takav spada među najstarije gradove sjeverne Hrvatske.

Po prvi puta se spominje još 1091. god. i to upravo u vrijeme kada je ugarski kralj Ladislav došao u Hrvatsku da preuzme krunu. Povest je zapisala: »Čazmanci su bili prvi koji su junački dočekali kralja tuđinske krvi, no bili su slabi i podlegli njegovoj moći.« Kralj Ladislav osniva 1094. zagrebačku biskupiju i cijeli kraj koji se tada zvao Čazma daje pod upravu zagrebačkih biskupa. Zagrebački biskup Stjepan II. iz porodice Babonić upravo na mjestu gdje se danas nalazi Čazma, ili konkretno na mjestu gdje se danas nalazi kosturnica i muzej, na Staroj gradini, sagradio svoj dvor iz kojeg su zagrebački biskupi preko 300 godina vladali svojom biskupijom.

Godine 1226, Čazma je bila već tako veliki grad da je imala vlastitu županiju sa svojom vojskom. U to vrijeme osnovan je i čazmanski kaptol, a dominikanci osnovali prvu školu u sjev. Hrvatskoj. Imala je čak i dom starih i nemoćnih.

Takovu Čazmu herceg Koloman uzima za svoje sjedište i Čazma postaje prijestolnica kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Već godine 1242. na takovu Čazmu navaljuju i zauzimaju Mongoli te je ruše i pale.

Čazma se opet izgradila. Iako nije bila prijestolnica, u njoj se često održavaju Hrvatski sabori i tako je sve do dolaska Turaka. God. 1552 provaljuju u Čazmu Turci, pa, iako je Čazma na samoj granici, osnivaju svoj sandžak iz kojega vladaju ovim dijelom Hrvatske. Zbog čestih buna i opsade hrv. vojske Turci 1559 napuštaju Čazmu, i prilikom odlaska sve ruše i pale. Povijest govori da ni kamen na kamenu nije ostao.

Čazma se više nikada nije oporavila i postala nekakav grad.

Početkom 17. stoljeća Čazma je spala pod Vojnu krajinu, koja osim najnužnijih zgrada, onako uništena Čazmu niti ne obnavlja.

Ukidanjem Vojne krajine 1871. g. Čazma postaje sjedište Općinskog poglavarstva a 1895 postaje sjedište kotarske oblasti. Prva part. ćelija osnovana je 1927. Godine 1935. bile su tri, 1938 osnovan je Mjesni komitet, a 1940. na terenu Čazme osnovan je i Kotarski i Okružni komitet KPH.

Već 21. svibnja 1941. g. na poziv K. P. sastaje se u vinogradima kraj Čazme oko 50 što članova što simpatizera K. P. i donošaju odluku da idu uoružani ustanak. Tako naša starodnevna Čazma postaje i ustanička Čazma.

Kada smo sve to prikupili počeli smo sa još većom voljom i većom aktivnošću. Išli su nam svi na ruku. Građani, politika, vlast.

Pomalo smo se proširivali sve dok nismo dobili cijelu zgradu.

Nije nam bilo dosta prostora pa smo uredili podrum, a i dio tavana.

Zgrada je stara, još od Vojne krajine. Trebalo je mnogo popravaka i uređenja. U istu smo uveli osim struje, gradski vodovod, kanalizaciju i plin.

I kako stojimo danas? U prve tri prostorije uređen je odio N. O. B. (75 m²) u jednoj etnografija (60 m²), soba Slavka Kolara imade 19 m², a soba oružja 20 m². U predsoblju je ostala povijest

Zgrada zavičajnog muzeja u Čazmi

Čazme (30 m²). U podrumu je arheologija (50 m²), a na tavanu povijesni arhiv (25 m²) i depo (30 m²). Obzirom na materijal sa kojim raspoložemo to je daleko premalo i već dugo pomišljamo da preselimo jedan dio, no za sada a i u dogledno vrijeme nećemo biti u mogućnosti.

Upravo s tih razloga godišnje priređujemo i posebne izložbe u vezi događaja i obljetnica.

Iako u društvu nemamo niti jednog muzejskog stručnjaka, moramo naglasiti da je najveći dio stručno obrađen i postavljen. Tu su nam mnogo pomogli stručnjaci Povijesnog, Arheološkog, Etnografskog i Muzeja revolucije iz Zagreba.

A tko nam je pomogao kod izgradnje i investicija? Svi, a najviše poduzeće »Čazmatrans«, »Slavija« Pleterac, Niskogradnja i Šumarija iz Čazme, te Elektra Križ, Komunalno Ivanić grad i »Gradnja« Daruvar.

Materijale, fotografije, predmete i ostalo poklanjali su građani Čazme i okolice a među najistaknutijim nalaze se:

Kučan Oskar koji je poklonio preko 100 orig. novina, dokumenata i slika iz N. O. B.

Klepac Ivan, prvoborac ovog kraja, poklonio preko 80 komada raznovrsnog vrijednog oružja.

Mažić Stevo, također prvoborac, osim mnogih predmeta iz N. O. B. i 7 starih raznovrsnih satova na utege.

Odbor za izdavanje sabranih djela Slavka Kolara poklonio je kompletnu sobu sa slikama, crtežima, prvim rukopisima, dokumentima i svim djelima.

Zaslugom Dr. J. Butorca dobili smo preko 120 orig. fotokopija dokumenata rađenih u Čazmi između 13. i 16. stoljeća od Drž. arhiva Hrvatske te Arhiva JAZU, Nadbiskupskog iz Zagreba i Čazmanskog kaptola iz Varaždina.

Rukovodioci za vrijeme N. O. B. u ovom kraju kao mr. Josip Kocković, Dr. Cimaš, Dr. Polak, nadalje vojni rukovodioci Kušec Božo i Katica, Đuričić Valent, Županić Zvonko, Milhofer Drago, Čanađija Josip, Zdenka Remenar — sada svi iz Zagreba, poklonili su velik dio vrijednih fotografija i podataka.

Viktorija Kren poklonila je preko 150 crteža, 120 vrijednih knjiga vitrinu i razni pribor akademskog slikara Milana Krena.

Društvo je bilo inicijator proslave 750. god. postojanja Čazme i održavanja znanstvenog skupa tom prilikom. Referati sa tog skupa su sabrani te je štampan Zbornik Čazme 1226—1976, koji imade 270 stranica sa 60 fotografija.

Osim toga društvo je izdalo brošuru Vodič kroz povijest Čazme, imade svoje značke, naljepnice i razglednice.

Kako je malo mjesto i mali muzej posjet nam je veoma dobar.

Samo u ovoj godini prema našoj evidenciji nas je posjetilo preko 5.000 posjetitelja u organiziranim grupama iz mjesta sjev. Hrvatske a i dalje. Samo sa područja grada Rijeke tokom kolovoza došlo je 1.000 posjetilaca koji su dolazili svakog drugog dana s po jednim ili sa dva autobusa. Nadalje je bilo organiziranih grupa iz Šibenika, Kikinde, Šoštanja u Sloveniji itd., a posjetilo nas je i 48 članova Društva muzealaca grada Zagreba. Spomen knjiga govori samo o lijepome i pohvalnome.

Osim muzeja, na staroj gradini imademo i Kosturnicu palim boricima i žrtvama faš. terora, iskopine starog grada i spomenik Slavku Kolaru.

Na području općine imademo preko sto spomenika, spomen-ploča i spomen-zgrada iz N. O. B. Osim toga imamo više crkava i kapelica koje spadaju pod zaštitu kao spomenici kulture a najznačajnija je crkva u Čazmi iz 13. stoljeća: spada u O-kategoriju, a od inventara imade veoma vrijedne i jedne o dnajljepših orgulja u našoj zemlji, te prekrasan glavni oltar i propovjedaonicu.

Najvrijednije nam je priznanje Rješenje broj 9253/1 od 3. 12. 1979. kojim nam Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu piše: Zavičajni muzej Čazma ispunjava uvjete za rad što su određen i čl. 19. Zakona o muzejskoj djelatnosti. Dakle, u 1980 muzej će biti registriran i doći u red s ostalim našim muzejima u zemlji.

Eto kako smo došli do muzeja. Dođite, vidite, pomognite nam.